

نیاز عمومی و سایر امور مرتبط از جمله وظایف دولت در حوزه تنظیم بازار است.

۸-۱-۱- عملکرد کارگروه کنترل بازار

کنترل و تنظیم بازار داخلی همواره به عنوان یکی از وظایف و چالش‌های پیش روی دولت به منظور تحقق اهداف توسعه اقتصادی مطرح بوده است. کارگروه کنترل بازار در سال ۱۳۹۱ با برگزاری ۳۲ جلسه و تصویب ۴۲ مصوبه، اقدامات موثری را در جهت تامین و ذخیره‌سازی کالاهای اساسی و همچنین برقراری تعادل در بازار و حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان انجام داد. این کارگروه به منظور برون‌رفت از مشکلات به وجود آمده از تاثیرات تحریم‌های اقتصادی ضمن تشکیل کمیته‌های تخصصی، نسبت به رفع موانع قانونی، تسریع و هموار نمودن شرایط واردات کالاهای حساس و ضروری تصمیمات مهمی گرفت. اولویت‌بندی کالاها با ترتیب اهمیت و ضرورت تامین آنها، تسهیل در حمل و ترخیص کالاها از طریق ناوگان دریایی (عدم دریافت حق پرچم)، معرفی واردکنندگان کالاهای اساسی به منظور دریافت ارز مرجع و تاکید بر تشدید بازرسی و کنترل تامین و قیمت کالاهای حساس و ضروری، از موارد مهم اقدامات این کارگروه می‌باشد.

براساس آمار مقدماتی حساب‌های ملی، در سال ۱۳۹۱ ارزش افزوده بخش بازرگانی داخلی نسبت به سال قبل به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۸۳ معادل ۸/۸ درصد کاهش یافت. در این سال ارزش افزوده بخش بازرگانی داخلی به قیمت‌های جاری ۱۰۴۳/۶ هزار میلیارد ریال بود که نسبت به سال قبل ۲۱/۵ درصد افزایش نشان می‌دهد. این ارزش افزوده نتیجه تولیدات داخلی کالاهای کشاورزی و صنعتی به ترتیب به میزان ۸۹۸/۲ و ۲۶۴۶/۱ هزار میلیارد ریال و نیز کالاهای وارداتی عرضه شده به بازار داخلی به میزان ۱۲۴۱/۹ هزار میلیارد ریال می‌باشد.

در سال مورد بررسی، سهم ارزش افزوده بخش بازرگانی داخلی از تولید ناخالص داخلی ۱۴/۷ درصد بود که در مقایسه با رقم سال قبل (۱۳/۸ درصد) به میزان ۰/۹ واحد درصد افزایش یافت.

۸-۱-۱- اقدامات دولت جهت تنظیم بازار داخلی و تامین کالاهای اساسی

تنظیم و اجرای سیاست‌ها، خط‌مشی‌ها و مقررات بازرگانی کشور، حفظ تعادل تولیدات داخلی و کالاهای وارد شده به کشور از طریق بررسی و نظارت دائم و اتخاذ تدابیر مقتضی جهت کنترل قیمت‌ها و نظارت بر توسعه و تجهیز شبکه توزیع کشور، ایجاد هماهنگی‌های لازم در مورد توزیع کالاهای مورد

مهم ترین مصوبات کارگروه کنترل بازار در سال ۱۳۹۱

موضوع مصوبه	
گوشت قرمز	۱- اقدامات لازم به منظور تسهیل واردات دام زنده توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت ۲- تامین ارز مورد نیاز واردکنندگان دام زنده و گوشت قرمز با نرخ ارز مبادله‌ای توسط بانک مرکزی
گندم و جو	واردات سه میلیون تن گندم علاوه بر چهار میلیون تن گندم (قبلی) توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت
کالاهای اساسی	۱- تامین خط اعتباری برای واردات کالاهای اساسی از سوی بانک مرکزی ج.ا.ا. مطابق اعلام وزارت صنعت، معدن و تجارت ۲- خط اعتباری بانک مرکزی ج.ا.ا. با سود صفر درصد برای واردات و خریدهای داخلی کالاهای اساسی تا پایان سال ۱۳۹۱ ۳- همکاری گمرک ج.ا.ا. و سازمان بنادر و دریانوردی در خصوص تامین کالاهای اساسی و ضروری با عدم پرداخت عوارض حق پرچم، اولویت در بارگیری و ترخیص و تامین انبار

۸-۱-۲- واردات و موجودی انبار کالاهای اساسی عمده

در سال ۱۳۹۱، ۳۲/۶ هزار تن گوشت قرمز توسط بخش دولتی وارد شد. براساس آمار شرکت پشتیبانی امور دام کشور، موجودی انبار گوشت قرمز در پایان سال ۱۳۹۱ با افزایش قابل ملاحظه در مقایسه با رقم مشابه سال قبل به حدود ۱۸/۳ هزار تن رسید.

براساس آمار شرکت بازرگانی دولتی ایران، با افزایش قابل ملاحظه واردات گندم کشور که عمدتاً توسط دولت انجام شد موجودی گندم این شرکت در پایان سال ۱۳۹۱ با ۹/۹ درصد افزایش به حدود ۲/۷ میلیون تن رسید.

۸-۲- سرمایه‌گذاری دولت

در سال ۱۳۹۱، اعتبارات مصوب تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی برای امور بازرگانی داخلی ذیل برنامه تنظیم بازار داخلی و تجارت الکترونیکی به میزان ۸۹۸/۵ میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم مصوب سال قبل حدود ۳۰/۵ درصد کاهش یافت. در این سال اعتبارات پرداختی بابت برنامه تنظیم بازار داخلی ۸۵/۴ درصد نسبت به عملکرد سال قبل کاهش یافت و به رقمی در حدود ۱۵۷/۴ میلیارد ریال رسید. میزان تحقق اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی در برنامه مزبور حدود ۲۰/۰ درصد ارقام مصوب بود.

جدول ۸-۱- وضعیت واردات و موجودی انبار

کالاهای اساسی عمده (۱)	سال		درصد تغییر
	۱۳۹۱	▲ ۱۳۹۰	
واردات گندم	۵۷۰۱/۲	۰/۰	θ
موجودی انبار در پایان سال	۲۴۸۲/۷	۲۷۲۷/۸	۹/۹
واردات (۲) قند و شکر	۱۸۰/۰	۵۰۶/۲	۱۸۱/۲
موجودی انبار در پایان سال	۲/۰	∞	θ
واردات گوشت قرمز	۱/۱	۳۲/۶	⊕
موجودی انبار در پایان سال	۰/۴	۱۸/۳	⊕

ماخذ: شرکت بازرگانی دولتی ایران و شرکت سهامی پشتیبانی امور دام
۱- شامل آمار عملکرد بخش خصوصی نمی‌باشد.
۲- براساس ارقام مصوب می‌باشد.

جدول ۸-۲- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی در فصل بازرگانی داخلی

برنامه تنظیم بازار داخلی (۱)		برنامه تجارت الکترونیکی (۲)		جمع کل	
ارقام مصوب		عملکرد		درصد تحقق	
۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰
۷۸۶/۶	۱۱۸۵/۹	۱۰۷۸/۹	۱۵۷/۴	۹۱/۰	۲۰/۰
۱۱۱/۹	۱۰۶/۸	۹۱/۳	۹۰/۸	۸۵/۵	۷/۸
۸۹۸/۵	۱۲۹۲/۷	۱۱۷۰/۲	۲۴۸/۱	۹۰/۵	۲۷/۶
سهم (درصد)					
۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰

ماخذ: قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ و وزارت امور اقتصادی و دارایی، خزانه‌داری کل

۱- شامل برنامه تجهیز، بازسازی و نگهداری تاسیسات ذخیره گندم، تعمیر و تامین تجهیزات و ماشین‌آلات و همچنین برنامه کمک‌های فنی و اعتباری به منظور نگهداری و فرآوری محصولات کشاورزی، احداث تاسیسات نگهداری گندم و بهسازی ناوایی‌ها و تولید مواد اولیه فرش دستباف و ایجاد مجتمع‌های قالی‌بافی می‌باشد.
۲- شامل گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات در وزارت صنعت، معدن و تجارت، پیاده‌سازی خدمات الکترونیکی در گمرکات کشور و ایجاد بسترهای تسهیل تجارت الکترونیک در کشور می‌باشد.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۱

سهام بخش بازرگانی داخلی از مانده تسهیلات اعطایی نظام بانکی به بخش «بازرگانی، خدمات و متفرقه» و کل بخش‌های اقتصادی به ترتیب ۳۰/۳ و ۹/۹ درصد بود.

بررسی عملکرد بانک‌ها و موسسات اعتباری در سال ۱۳۹۱ نشان می‌دهد همانند سال‌های قبل، بیشترین سهم از مانده خالص تسهیلات اعطایی در بخش بازرگانی (۹۴/۷ درصد) متعلق به بخش غیردولتی بازرگانی داخلی بود.

۸-۳- تسهیلات بانکی

در پایان سال ۱۳۹۱، مانده خالص تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بخش بازرگانی داخلی با ۹/۱ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۴۰۲/۰ هزار میلیارد ریال بالغ گردید. در این میان، مانده تسهیلات اعطایی به بخش غیردولتی بازرگانی داخلی با ۸/۰ درصد رشد به ۳۸۰/۸ هزار میلیارد ریال و مانده تسهیلات در بخش دولتی با ۳۵/۴ درصد افزایش به ۲۱/۱ هزار میلیارد ریال رسید. در سال مورد بررسی،

جدول ۸-۳- مانده خالص تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بخش بازرگانی داخلی (۱) (میلیارد ریال)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال		
	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۸۹
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۹/۱	۲۱/۰	۴۰۱۹۸۰/۰	۳۰۴۵۴۱/۰
۹۴/۷	۹۵/۸	۸/۰	۲۳/۹	۳۸۰۸۳۵/۸	۳۵۲۷۸۳/۰
۵/۳	۴/۲	۳۵/۴	-۲۰/۹	۲۱۱۴۴/۲	۱۹۷۳۴/۶
					بخش غیردولتی
					بخش دولتی

۱- بدون احتساب سود و درآمد سال‌های آتی می‌باشد.

جدول ۸-۴- وضعیت معاملات ثبت شده در دفاتر

درصد تغییر	سال		اسناد رسمی کل کشور (تعداد: هزار فقره)	
	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱
۷/۲	۷/۷	۴۳۰۴/۰	۴۰۱۵/۰	جمع معاملات
۸/۹	۸/۸	۳۸۲۷/۴	۳۵۱۵/۷	معاملات قطعی
-۶/۶	-۳/۶	۳۸۸/۳	۴۱۵/۹	معاملات شرطی
۵/۹	۲۷/۹	۸۸/۳	۸۳/۴	معاملات ذمه‌ای
-۲/۸	-۵/۶	۹۴/۰	۹۶/۷	پرونده‌های اجرایی

ماخذ: سازمان ثبت اسناد و املاک کشور

در سال مورد بررسی، تعداد پرونده‌های اجرایی^(۴) تشکیل شده در خصوص عدم انجام تعهدات مربوط به معاملات ثبت شده در کل کشور معادل ۹۴/۰ هزار فقره بود که در مقایسه با سال ۱۳۹۰ حدود ۲/۸ درصد کاهش نشان می‌دهد. تعداد پرونده‌های اجرایی تشکیل شده در استان تهران نیز ۱۷/۶ هزار فقره بود که نسبت به سال قبل ۳۰/۹ درصد کاهش نشان می‌دهد.

در سال ۱۳۹۱، حدود ۷۸۹/۵ میلیارد ریال سفته و برات در شهر تهران به فروش رسید که در مقایسه با سال قبل ۳/۳

۴- پرونده‌ای است که به علت تخلف از انجام تعهدات به استناد اسناد رسمی در اداره ثبت تشکیل می‌شود.

۸-۴- معاملات بازرگانی

مجموع تعداد معاملات قطعی^(۱)، شرطی^(۲) و ذمه‌ای^(۳)

ثبت شده در دفترخانه‌های اسناد رسمی کشور در سال ۱۳۹۱ حدود ۴/۳ میلیون فقره بود که نسبت به سال قبل ۷/۲ درصد افزایش داشت. حدود ۸۸/۹ درصد از معاملات مزبور متعلق به معاملات قطعی ثبت شده بود که ۸/۹ درصد نسبت به سال قبل افزایش نشان می‌دهد. تعداد معاملات شرطی و ذمه‌ای ثبت شده نیز به ترتیب ۶/۶ درصد کاهش و ۵/۹ درصد افزایش یافت. از مجموع معاملات مذکور، حدود ۳۰/۸ درصد در استان تهران صورت گرفت که نسبت به سال قبل ۹/۷ درصد کاهش یافت.

۱- اگر در عقد بیع هیچ‌گونه شرطی برای قبض مبیع ذکر نشده یا برای تادیه بهای مورد معامله و تسلیم مبیع موعد و شروطی معین نشده باشد، معامله قطعی است.
۲- اگر در عقد بیع برای قبض مبیع یا تادیه بهای آن شروطی معین یا برای فروشنده یا خریدار یا هر دو یا شخص ثالث، اختیار خاصی از قبیل اختیار فسخ در مدت معین تعیین شده باشد، معامله شرطی است.
۳- معامله‌ای است که به موجب آن شخص تعهد می‌کند وجه یا مال معینی را در موعد مقرر به دیگری پرداخت یا تسلیم نماید.

۷۶/۲ هزار شرکت تعاونی فعال، تعداد ۷/۱ هزار شرکت با هدف فعالیت در زمینه تامین نیاز «تولیدکنندگان»، «مصرفکنندگان» و «صنوف خدماتی» فعال بودند^(۴) که نسبت به پایان سال قبل ۱/۲ درصد افزایش نشان می‌دهد. مجموع سرمایه ثبت شده شرکت‌های مذکور ۱۷/۲ هزار میلیارد ریال بود که نسبت به پایان سال قبل ۰/۱ درصد افزایش نشان می‌دهد. میزان اشتغال‌زایی ثبت شده توسط این شرکت‌ها نیز ۲۶۲ هزار نفر بود که در مقایسه با پایان سال گذشته ۲/۸ درصد افزایش نشان می‌دهد. در پایان سال مورد بررسی، تعداد اعضای تعاونی‌های ثبت شده با ۰/۲ درصد افزایش نسبت به پایان سال ۱۳۹۰ به ۶/۲ میلیون نفر رسید. در پایان سال مورد بررسی، بیشترین تعداد شرکت‌های فعال در حوزه باززرگانی داخلی مربوط به شرکت‌های تامین نیاز مصرف‌کنندگان بود که سهمی در حدود ۷۱/۲ درصد را به خود اختصاص داد.

جدول ۸-۶- آخرین وضعیت شرکت‌های تعاونی فعال در حوزه باززرگانی داخلی

درصد تغییر	سال		تعداد شرکت	تأمین نیاز تولیدکنندگان	تأمین نیاز صنوف خدماتی	تأمین نیاز مصرف‌کنندگان	سرمایه (میلیارد ریال)	اشتغال (هزار نفر)	تعداد اعضا (هزار نفر)	تأمین نیاز تولیدکنندگان	تأمین نیاز صنوف خدماتی	تأمین نیاز مصرف‌کنندگان
	۱۳۹۱	۱۳۹۰										
۱/۲	۲/۶	۷۱۲۰	۷۰۳۵	۱۵۷۴	۱۶۳۰	۴۱	۳/۶	۲۹/۳	۲۳	۳۰	۳/۴	۳۰
۳/۶	۴/۱	۱۶۳۰	۱۵۷۴	۴۰۷	۴۲۰	۱۹/۰	۳/۲	۲۹/۳	۲۳	۳۰	۳/۴	۳۰
۰/۳	۱/۰	۵۰۷۰	۵۰۵۴	۴۰۷	۴۲۰	۱۹/۰	۳/۲	۲۹/۳	۲۳	۳۰	۳/۴	۳۰
۰/۱	۰/۱	۱۷۲۲۱	۱۷۲۰۹	۳۱۱۳	۳۱۱۳	۰/۲	۰/۱	۰/۲	۰/۲	۰/۲	۰/۲	۰/۲
۰/۲	۰/۲	۳۱۱۳	۳۱۰۸	۳۶۷۷	۳۶۸۰	*	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	*	۰/۱
۰/۱	*	۳۶۷۷	۳۶۸۰	۱۰۴۲۴	۱۰۴۲۸	۰/۱	*	۰/۱	*	۰/۱	*	۰/۱
۲/۸	۱/۰	۲۶۲	۲۵۵	۲۳	۲۳	۳/۴	۲۹/۳	۲۳	۲۳	۳۰	۳/۴	۳۰
۲۹/۳	۳/۴	۳۰	۲۳	۵۹	۶۰	۱/۴	۰/۳	۵۹	۵۹	۶۰	۱/۴	۵۹
۰/۳	۱/۴	۶۰	۵۹	۱۷۳	۱۷۳	۰/۶	۰/۱	۱۷۳	۱۷۳	۱۷۳	۰/۶	۱۷۳
۰/۱	۰/۶	۱۷۳	۱۷۳	۶۲۲۲	۶۲۳۶	۱/۶	۰/۲	۶۲۲۲	۶۲۳۶	۶۲۳۶	۱/۶	۶۲۳۶
۰/۲	۱/۶	۶۲۳۶	۶۲۲۲	۲۲۴	۲۳۰	۱/۱	۲/۸	۲۲۴	۲۲۴	۲۳۰	۱/۱	۲۲۴
۲/۸	۱/۱	۲۳۰	۲۲۴	۱۰۲	۱۰۲	۱/۴	۰/۳	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱/۴	۱۰۲
۰/۳	۱/۴	۱۰۲	۱۰۲	۵۸۹۶	۵۹۰۴	۱/۶	۰/۱	۵۸۹۶	۵۸۹۶	۵۹۰۴	۱/۶	۵۸۹۶
۰/۱	۱/۶	۵۹۰۴	۵۸۹۶									

ماخذ: مرکز آمار و اطلاعات راهبردی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

۴- سایر رشته فعالیت‌های شرکت‌های تعاونی عبارتند از: اعتبار، تعاونی‌های نوع جدید، چندمنظوره، خدمات، صنعت، معدن، عمران، فرش دستباف، کشاورزی، مسکن و حمل و نقل.

درصد کاهش نشان می‌دهد. در این سال میزان سفته و برات و اخواست شده با ۸/۳ درصد کاهش نسبت به سال قبل به ۳۸۶۵/۳ میلیارد ریال رسید^(۱).

در سال مورد بررسی، تعداد ۵۰/۶ میلیون برگ سند^(۲) به ارزش ۹۰۴۵ هزار میلیارد ریال در اتاق پایاپای اسناد بانکی تهران مبادله شد که نسبت به سال قبل از لحاظ تعداد ۱/۴ درصد کاهش و از نظر ارزش ۲۲/۸ درصد افزایش داشت.

جدول ۸-۵- وضعیت اسناد مبادله شده و برگشت داده شده در (ارزش: هزار میلیارد ریال) اتاق پایاپای اسناد بانکی تهران (تعداد: هزار برگ)

	سال		درصد تغییر	
	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰
اسناد مبادله شده				
تعداد	۵۱۳۶۸	۵۰۶۴۸	۴/۱	-۱/۴
ارزش	۷۳۶۷	۹۰۴۵	۱۷/۲	۲۲/۸
اسناد برگشت داده شده				
تعداد	۶۳۷۴	۵۹۷۵	۸/۸	-۶/۳
ارزش	۳۵۶	۴۳۰	۲۷/۷	۲۰/۸
درصد اسناد برگشتی به مبادله شده (۱)				
تعداد	۱۲/۴	۱۱/۸	۰/۵	-۰/۶
ارزش	۴/۸۳	۴/۷۶	۰/۴	-۰/۱

۱- تغییرات برحسب واحد درصد می‌باشد.

ارزش اسناد بانکی مبادله شده در اتاق پایاپای تهران در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ به ترتیب ۱/۲ و ۱/۳ برابر ارزش اسمی تولید ناخالص داخلی در سال‌های مذکور بود. در سال ۱۳۹۱، تعداد و ارزش اسناد برگشت داده شده نسبت به سال قبل به ترتیب ۶/۳ درصد کاهش و ۲۰/۸ درصد افزایش یافت. همچنین، نسبت مبلغ اسناد برگشتی به کل ارزش اسناد مبادله شده ۴/۸ درصد بود که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل ۰/۱ واحد درصد کاهش یافت.

۸-۵- شرکت‌های تعاونی

بررسی آخرین وضعیت شرکت‌های تعاونی فعال^(۳) در کشور نشان‌دهنده آن است که تا پایان سال ۱۳۹۱، از مجموع

۱- ارزش سفته و برات فروخته براساس سه در هزار (فی یا بهای سفته) و ارزش سفته و برات و اخواست شده برحسب مبلغ اسمی مندرج در هر برگ (میزان تعهد مالی آن) می‌باشد.

۲- شامل انواع چک‌ها می‌باشد.

۳- در پایان سال مورد بررسی، از مجموع ۱۸۷/۲ هزار شرکت تعاونی ثبت شده در کشور، ۷۶/۲ هزار شرکت فعال بوده و مابقی در وضعیت در دست اجرا (۱۸/۳ هزار شرکت)، غیر فعال (۴۹/۲ هزار شرکت)، منحل و سایر بوده است.

۸-۶- وضعیت واحدهای صنفی

درصد صنوف توزیعی، ۳۲/۲ درصد صنوف خدماتی و ۲۲/۳ درصد صنوف تولیدی بودند. در سال مورد بررسی، تعداد واحدهای صنوف تولیدی ۹/۲ درصد رشد و تعداد واحدهای صنوف توزیعی و خدماتی به ترتیب ۴/۸ و ۵/۶ درصد کاهش داشت.

مطابق آمار مرکز امور اصناف و بازرگانان ایران، در پایان سال ۱۳۹۱ تعداد واحدهای صنفی دارای پروانه کسب در سراسر کشور ۲۰۱۴/۱ هزار واحد بود که نسبت به سال قبل ۲/۳ درصد کاهش نشان می‌دهد. از این تعداد واحد صنفی، ۴۵/۵

جدول ۸-۷- تعداد واحدهای صنفی دارای پروانه کسب (۱)

(هزار واحد)

کل واحدها	پایان سال		درصد تغییر		سهم (درصد)	
	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱
کل واحدها	۱۸۰۰/۱	۲۰۱۴/۱	۱۴/۵	-۲/۳	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰
صنوف تولیدی	۳۵۷/۹	۴۴۸/۹	۱۴/۹	۹/۲	۲۲/۳	۲۰/۰
صنوف توزیعی	۸۵۴/۴	۹۶۲/۶	۱۲/۷	-۴/۸	۴۵/۵	۴۶/۷
صنوف خدماتی	۵۸۷/۸	۶۸۶/۷	۱۶/۸	-۵/۶	۳۲/۲	۳۳/۳

ماخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت، مرکز امور اصناف و بازرگانان ایران
 ۱- آمار مذکور شامل شهرهای دارای سازمان‌های صنفی است.